

Aimyy Raporu : Ticaret Savaşları 2.0

AIMYY.COM
24.04.2025
Dr. Elyase İskender

Herkes İçin Türkiye Ekonomisi Seminerleri: Banu Demir - Ticaret Savaşları 2.0 Ticaret Teorisi Temelleri

Uluslararası ticaretin temel prensibi, her ülkenin en iyi yaptığı işe odaklanması ve karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu alanlarda uzmanlaşmasıdır. Bu sayede kaynaklar daha etkin kullanılır ve toplam üretim artar. Dış ticaret, sıfır toplamalı bir oyun değil, her iki tarafın da kazanabileceği bir süreçtir.

Ticaretin kazanımları genellikle geniş kesimlere yayılır:

- Tüketiciler daha ucuza mal alabilir
- Üreticiler daha ucuz girdilere erişebilir
- Genişleyen sektörler pazarlarını büyütür
- Ölçek ekonomisi ve inovasyon artar

Ancak kayıplar da vardır:

- İthalata rakip olan yerli üreticiler rekabet edemeyebilir
- Bu sektörlerde çalışanlar işlerini kaybedebilir veya ücretleri düşebilir

Küresel Ticaret Gelişimi

1947'de Genel Tarife ve Ticaret Anlaşması (GATT) imzalandı, 1995'te Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) dönüştü. Türkiye 1951'de GATT'a katıldı. Küresel ticaret hacmi özellikle 1980'lerden sonra hızla arttı.

Ana oyuncular:

- Avrupa Birliği: Küresel ihracatın %35'ini gerçekleştiriyor
- ABD: Küresel ihracattaki payı düşüyor
- Çin: 2003'te DTÖ'ye girmesiyle ihracatı hızla artırıyor.

ABD-Çin Ticaret İlişkileri

ABD'nin Çin'e karşı büyük bir ticaret açığı var. Trump, ithalatı para çıkışı, ihracatı para girişi olarak görüyor. Oysa klasik ticaret teorisinde kazanımlar ithalattan gelir.

ABD'nin Çin'den yaptığı ithalatın yaklaşık %30'u firma içi ticaret - yani Amerikan şirketlerinin Çin'deki fabrikalarından ABD'ye yaptığı ihracat. Trump, üretimin tekrar ABD'ye gelmesini istiyor.

ABD Ekonomisinin Dönüşümü

ABD artık bir sanayi ülkesi değil, hizmet ekonomisine dönüştü. 1970'lerin ortalarından itibaren imalat sektöründeki istihdam azalırken, hizmet sektöründeki istihdam arttı. Apple örneğinde olduğu gibi, üretim Asya'da yapılırken, tasarım, teknoloji geliştirme ve pazarlama gibi katma değeri yüksek işler ABD'de kalıyor.

"Kurtuluş Günü" ve Ticaret Savaşları 2.0

2 Nisan 2025'te Trump, "Liberation Day" (Kurtuluş Günü) ilan ederek pek çok ülkeye yüksek tarifeler koyacağını açıkladı. Gerekçeler:

- Ticaret açıklarını kapatmak
- Federal bütçe açığını azaltmak
- Yerli üretimi artırmak

Vergiler:

- Çin'e %125 (başlangıçta %84'tü)
- Avrupa Birliği'ne %20
- Türkiye'ye %10

9 Nisan'da, Çin dışındaki ülkelere 90 günlük erteleme verildi. Bu vergiler tarihteki en yüksek oranlardan biri.

Olası Etkiler

Kısa vadede:

- Piyasalarda belirsizlik ve düşüş
- Fiyatların ve enflasyonun artması
- Tedarik zincirlerinde bozulma

Orta ve uzun vadede:

- Vergiler kalıcı olursa ticaret rotaları değişebilir
- ABD ve Çin ekonomilerinde yavaşlama tüm dünyayı etkileyecek
- Şirketlerin kârları düşerse AR-GE yatırımları azalabilir.

Türkiye'ye Etkileri

ABD ve Çin ekonomilerindeki yavaşlama Türkiye'yi olumsuz etkileyecek. Türkiye'nin ABD ve Çin arasındaki boşluğu doldurma potansiyeli sınırlı:

- Türkiye'nin ihracat ürünleri ile ABD'nin Çin'den ithal ettiği ürünler (akıllı telefon, bilgisayar) arasında sınırlı kesişim var
- Otomotiv sektöründe bazı fırsatlar olabilir
- Türkiye'nin esnek üretim yapısı avantaj sağlayabilir

2018-19'daki ilk ticaret savaşında Türkiye, ABD-Çin arasındaki çatışmadan ziyade, AB'nin ABD'ye uyguladığı misilleme vergilerinden faydalanmıştı.